

УДК 378.147:376.1

Семенцова О.М.¹, Серета О.П.²

¹канд. психол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА» ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН БАЗОВОГО ЦИКЛУ

Сучасні світові тенденції та значна конкуренція на ринку праці вимагають від випускників закладів вищої освіти нового рівня професійної підготовки. Спеціалісту вже недостатньо мати професійні знання у певній галузі. Роботодавці очікують від фахівців, що вони будуть володіти певним набором соціально-психологічних якостей та навичок [1, 2]. Отже, сучасні умови потребують від закладів вищої освіти нових підходів до професійної підготовки студентів.

Відповідно до вимог суспільства перед викладачами постає ряд питань, пов'язаних з мотивацією студентів до розвитку та саморозвитку в процесі навчання, формуванням у них навичок «hard skills» (професійні навички та знання) та «soft skills» (соціально-психологічні компетенції). Аналіз проблеми дослідження дозволяє зробити висновок про існуючу потребу у формуванні навичок «soft skills» у студентів закладів вищої освіти як необхідної складової їх професійної компетентності.

Метою даного дослідження є опис особливостей формування навичок «soft skills» у студентів спеціальності «Спеціальна освіта» на прикладі дисциплін «Спеціальна психологія» та «Логопедія з практикумом».

У межах даного дослідження, поняття «soft skills» розуміється як система комунікативних та особистісних компетенцій, що містить будь-які непрофесійні навички, які підвищують ефективність трудової діяльності фахівця.

Використання в освітньому процесі разом з традиційними формами навчання (лекції, семінарські та практичні заняття, контрольні заходи)

різноманітних інтерактивних технік (мозковий штурм, аналіз ситуаційних вправ, аналіз проблемних ситуацій та критичних випадків) сприяє мотивації студентів до навчання, дозволяє зробити сам процес отримання знань більш привабливим, надає можливість для самовираження кожному учаснику. Всі означені техніки характеризуються творчою спрямованістю завдань та передбачають сумісне вирішення проблем, зокрема роботу у команді.

Основними методами мотивації до навчання бакалаврів спеціальностей «Спеціальна освіта» під час проведення практичних занять з дисциплін «Спеціальна психологія» та «Логопедія з практикумом» є:

- самостійна робота (самонавчання) – пошук та опрацювання інформації про особливості взаємодії та моделі поведінки під час спілкування з особами з інвалідністю, з дітьми, що мають порушення психофізичного розвитку, та їх родичами;

- отримання зворотного зв'язку від однокурсників та викладача про успішність своєї поведінки в аспекті отримання певного досвіду під час виконання вправ та практичних завдань;

- спеціальні завдання та вправи, що розвивають певні компетенції, виховують важливі особистісні якості;

- дослідження ситуацій, що пов'язані з особливостями професійного та особистісного спілкування з особами з інвалідністю, дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, та їх родичами, з пошуком оптимальних шляхів вирішення завдань, що входять в професійний функціонал.

Наведемо приклад використання спеціальних завдань та вправ під час викладання курсу «Логопедія з практикумом». При вивченні модулю «Логопедичне обстеження» студенти отримують теоретичні знання та практичні навички проведення його етапів. На першому з них обов'язковою є бесіда з батьками для отримання інформації про етапи формування мовлення, про особистість, інтереси дитини та виявлення запиту батьків щодо корекції. Для відпрацювання вміння вести бесіду створюється ігрова ситуація, під час якої відпрацьовуються найбільш складні питання, що можуть виникнути в процесі бесіди. При роботі в парах студенти по черзі виконують ролі «Логопед», «Батьки». Набутий досвід далі піддається аналізу в малих групах, а потім результати аналізу узагальнюються в академічній групі. Студенти визначають особистісні якості логопеда, які допомагають або створюють перешкоди в процесі спілкування з батьками. Цю вправу можна застосовувати при очному та дистанційному форматі навчання. Під час виконання цієї вправи студенти мають змогу проявляти творчі здібності, навчаються працювати в команді, аналізувати ситуацію, робити висновки та презентувати результати командної роботи.

У межах вивчення дисципліни «Спеціальна психологія» застосовується вправа «Профіль групи» Фопель К. [3]. Для цього студенти академічної групи

розподіляються на декілька команд, кількість учасників команди містить не більш 6 осіб. Кожна команда створює профіль розвитку дитини певної нозології. Студенти самостійно обирають одного чи декількох спікерів для презентації результатів командної роботи. Інші задають питання та надають зворотній зв'язок щодо повноти подачі інформації. Це завдання дозволяє студентам проявити творчі здібності, лідерські якості, сприяє розвитку вміння публічних виступів, мотивує інших проявляти власну активність.

Таким чином, навички «soft skills» необхідні педагогу для виконання їм професійних обов'язків. Формування цих навичок відбувається на практичних заняттях за допомогою творчих завдань в процесі інтерактивної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Kaburise Ph. Improving soft skills and communication in response to youth unemployment. *International Journal of African Renaissance Studies. Multi-, Inter- and Transdisciplinarity*. 2016. № 11(2). P. 87-101. <https://doi.org/10.1080/18186874.2016.1248061>
2. Robles M.M. Executive Perceptions of the Top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*. 2012. № 75 (4). P. 453-465. <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1080569912460400>
3. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения. Пер. с нем. М.: Генезис, 2003. 336 с.